

INVESTIȚIILE FINANCIARE ALE IMM-urilor ÎN REPUBLICA MOLDOVA: ANALIZA ÎN PROFIL TERITORIAL ȘI PE GENURI DE ACTIVITATE

Natalia VINOGRADOVA¹, doctor în economie,
conferențiar cercetător,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova

JEL Classification: P42, F65, F39
CZU: 336.581:334.72.012.63/.64(478)

Abstract

În prezenta lucrare este efectuată analiza indicatorilor cu privire la investițiile financiare pe termen lung și curente ale sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) pentru perioada 2015-2018 în baza datelor, prezentate de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Actualitatea studiului constă în importanța investițiilor financiare pentru creșterea rentabilității întreprinderilor în viitor. Scopul principal al acestui studiu este de a calcula și de a analiza structura investițiilor financiare, realizate de sectorul IMM în Republica Moldova. Analiza s-a efectuat pe grupurile de întreprinderi ale sectorului IMM în profil teritorial și pe genuri de activitate. În cadrul studiului au fost aplicate următoarele metode de analiză a indicatorilor economici și statistici: compararea, gruparea, indici în lanț, serii dinamice, tabele și figuri.

Cuvinte-cheie: investiții financiare, investiții financiare pe termen lung, investiții financiare curente, sectorul IMM, profil teritorial, genuri de activitate, Republica Moldova.

In this article, the analysis of indicators of the long-term and current financial investments of the sector of small and medium-sized enterprises (SMEs) for the period 2015-2018 has been performed, based on the data, presented by the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. The actuality of the study lies in the importance of financial investments for increase the profitability of enterprises in the future. The main purpose of the study is to calculate and analyze the structure of financial investments of the SME sector in the Republic of Moldova. The analysis has been carried out by size groups of enterprises within the SME sector by territorial aspect and by types of activity. In the study, the following methods of analysis of economic and statistical indicators have been applied: comparison, grouping, chain indices, dynamic series, tables and figures.

Keywords: financial investments, long-term financial investments, current financial investments, SME sector, territorial profile, types of activity, Republic of Moldova.

Introducere

Conform Standardului Național de Contabilitate „Creanțe și investiții financiare” [3], **investițiile financiare** sunt active sub formă de valori mobiliare, cote de participare în capitalul social al altor entități și alte investiții deținute de entitate în scopul exercitării controlului, obținerii veniturilor sau a altor beneficii economice.

În funcție de termenul de deținere, investițiile financiare se divizează în curente și pe termen lung. Investițiile financiare se consideră **curente** dacă termenul de deținere probabilă nu depășește 12 luni de la data raportării. În celelalte cazuri, investițiile financiare se tratează ca investiții financiare **pe termen lung**.

Conținutul de baza

În baza informațiilor, prezentate de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în anul 2018, investițiile financiare totale (curente și pe termen lung) în sectorul IMM au constituit 23495,86 mil. lei, inclusiv investițiile financiare pe termen lung – 15099,44 mil. lei și investițiile financiare curente – 8396,42 mil. lei (Figura 1).

Investițiile financiare pe termen lung, în anul 2018, au constituit 64,3% din suma totală a investițiilor financiare, investițiile financiare curente – respectiv 35,7%. Totodată, în toate grupurile de întreprinderi ponderea investițiilor pe termen lung depășește ponderea investițiilor curente.

¹ Natalia VINOGRADOVA, ■ natalia.vinogradova01@gmail.com

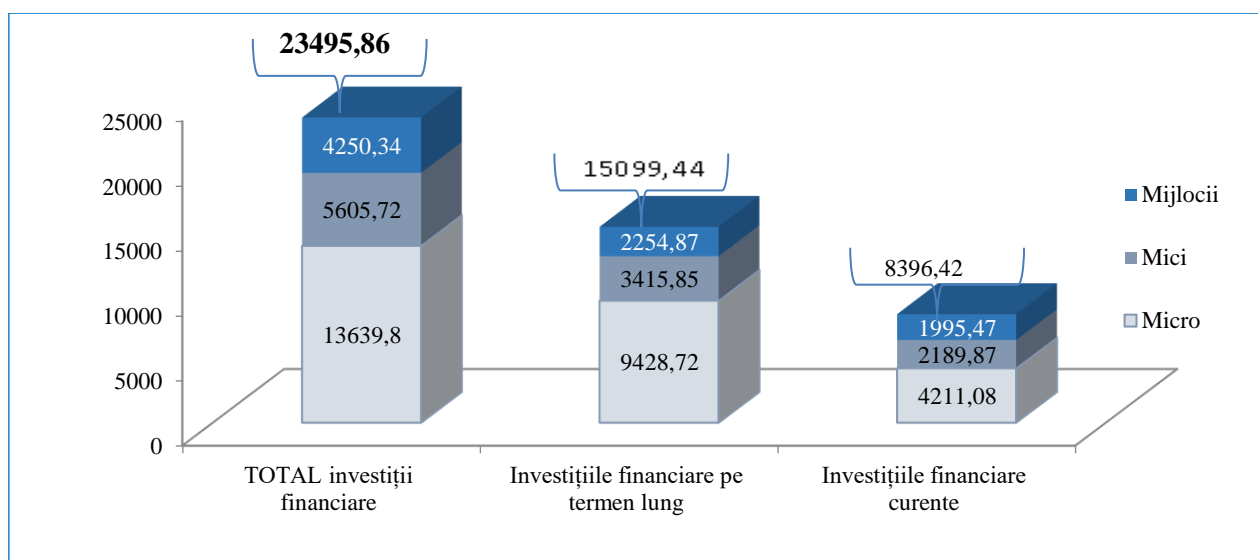

Figura 1. Investiții financiare în profilul grupurilor de întreprinderi ale sectorului IMM în anul 2018, mil. lei

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor [1].

Distribuția investițiilor financiare variază considerabil în funcție de mărimea întreprinderilor: la micro-întreprinderi ponderea investițiilor pe termen lung este cea mai înaltă (69,1%), iar la întreprinderile mijlocii acest indicator este cel mai mic și constituie 53,1%.

Totodată, la întreprinderile mijlocii ponderea investițiilor financiare pe termen lung în perioada anilor 2015-2018 relativ s-a redus, în consecință ponderea investițiilor financiare curente – s-a majorat (Tabelul 1).

Tabelul 1

Structura investițiilor financiare în sectorul IMM în anii 2015-2018, pe tipuri de investiții, %

	Total IMM				Mijlocii				Mici				Micro				
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	
TOTAL investiții financiare	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
din care																	
Investiții financiare pe termen lung	67,9	68,3	66,4	64,3	68,1	66,7	54,9	53,1	54,4	54,7	58,0	60,9	72,7	75,9	74,2	69,1	
Investiții financiare curente	32,1	31,7	33,6	35,7	31,9	33,3	45,1	46,9	45,6	45,3	42,0	39,1	27,3	24,1	25,8	30,9	

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

Printre diferitele grupuri de întreprinderi, cea mai mare pondere a investițiilor financiare s-a înregistrat la microîntreprinderi (58,1% în anul 2018), totodată ponderea microîntreprinderilor în investițiile pe termen lung (62,4%) depășește semnificativ ponderea lor în investițiile curente (50,2%).

În cadrul întreprinderilor mici s-au realizat 23,9% din totalul investițiilor financiare în anul 2018, în cadrul celor mijlocii – 18,1% (Figura 2).

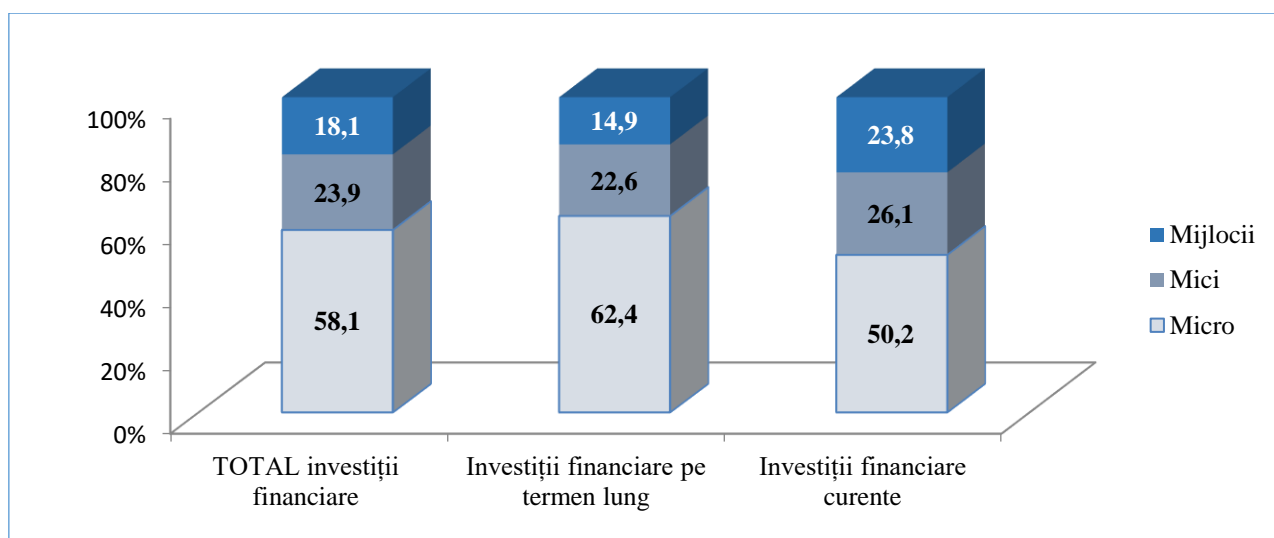

Figura 2. Structura investițiilor financiare în profilul grupurilor de întreprinderi ale sectorului IMM în anul 2018, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor [1].

Per 1 întreprindere din sectorul IMM volumul total al investițiilor financiare în anul 2018 a constituit în medie 438,81 mii lei, depășind nivelul anului 2017 cu 50,18 mii lei, iar nivelul anului 2015 – cu 112,03 mii lei. Investițiile financiare pe termen lung, în anul 2018, au constituit 271,06 mii lei, calculate per 1 întreprindere, iar cele curente – 150,73 mii lei (Tabelul 2).

Tabelul 2

Investiții financiare în sectorul IMM per 1 întreprindere în anii 2015-2018, mii lei

Mărimea întreprinderilor	Anul	TOTAL investiții financiare	Investiții financiare pe termen lung	Investiții financiare curente
Total IMM	2015	326,78	221,81	104,97
	2016	385,34	263,01	122,33
	2017	388,63	258,08	130,55
	2018	438,81	271,06	150,73
Mijlocii	2015	2146,41	1461,11	685,30
	2016	2434,23	1623,23	811,01
	2017	2498,15	1372,52	1125,63
	2018	3272,01	1735,85	1536,16
Mici	2015	630,24	342,89	287,35
	2016	1001,13	547,37	453,76
	2017	1003,79	582,17	421,62
	2018	879,47	535,90	343,56
Micro	2015	232,80	169,33	63,47
	2016	245,69	186,45	59,24
	2017	247,24	183,50	63,74
	2018	295,34	204,16	91,18

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

Evident, suma investițiilor financiare, calculate per 1 întreprindere depinde direct de mărimea întreprinderii: în medie în cadrul unei microîntreprinderi aceasta a constituit 295,34 mii lei în anul 2018, în cadrul unei întreprinderi mici – de 3 ori mai mult (879,47 mii lei), iar în cadrul unei întreprinderi mijlocii – 3272,01 mii lei (Tabelul 2).

Dacă examinăm *suma investițiilor financiare, calculate per 1 angajat*, observăm, că la întreprinderile micro această sumă în anul 2018 a înregistrat valoare maximă – 122,14 mii lei, de 2,5 ori depășind indicatorul respectiv al întreprinderilor mici și de 2,9 ori – indicatorul întreprinderilor mijlocii (Tabelul 3).

Tabelul 3

Investiții financiare în sectorul IMM per 1 angajat în anii 2015-2018, mii lei

Mărimea întreprinderilor	Anul	TOTAL investiții financiare	Investiții financiare pe termen lung	Investiții financiare curente
Total IMM	2015	52,13	35,38	16,74
	2016	63,45	43,31	20,14
	2017	64,40	42,77	21,64
	2018	71,63	46,03	25,60
Mijlocii	2015	26,63	18,13	8,50
	2016	31,14	20,77	10,38
	2017	32,07	17,62	14,45
	2018	42,80	22,71	20,09
Mici	2015	33,59	18,27	15,31
	2016	54,00	29,53	24,48
	2017	54,31	31,50	22,81
	2018	47,90	29,19	18,71
Micro	2015	96,33	70,07	26,26
	2016	104,39	79,22	25,17
	2017	105,93	78,62	27,31
	2018	122,14	84,43	37,71

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

Rata de creștere a investițiilor financiare totale în sectorul IMM în anul 2018 a crescut în comparație cu anul 2017. Astfel, în cadrul întreprinderilor mijlocii acest indicator în anul 2018 a constituit 128,1%, pe când în anul 2017 acesta constituia 104,9%. În cadrul întreprinderilor mici încetinirea creșterii investițiilor financiare totale s-a dovedit a fi mai evidentă: 92,1% în anul 2018 în comparație cu 105,1% în anul 2017 (Tabelul 4).

În general, în sectorul IMM în anul 2018 rata de creștere a investițiilor financiare curente a fost mai mare decât rata de creștere a investițiilor financiare pe termen lung (120,0% și 109,2% respectiv). Dar, pe grupuri de întreprinderi separat „imaginea” este diferită: în cadrul întreprinderilor mijlocii investițiile financiare pe termen lung și investițiile curente au crescut (cu +23,7 p.p. și +33,5 p.p. respectiv); în cadrul întreprinderilor mici, dimpotrivă, au scăzut investițiile financiare curente cu -3,2 p.p. și investițiile pe termen lung cu -14,3 p.p., iar în cadrul microîntreprinderilor rata de creștere a investițiilor curente a depășit rata de creștere a investițiilor financiare pe termen lung (+43,0 p.p. și +11,3 p.p. respectiv) (Tabelul 4).

Tabelul 4

Evoluția investițiilor financiare în sectorul IMM în anii 2016-2018, %

	Total IMM			Mijlocii			Mici			Micro		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
TOTAL investiții financiare	120,4	104,7	112,9	116,2	104,9	128,1	157,0	105,1	92,1	108,2	104,3	119,5
din care												
Investiții financiare pe termen lung	121,1	101,8	109,2	113,8	86,4	123,7	157,8	111,5	96,8	112,9	102,0	111,3
Investiții financiare curente	119,0	110,7	120,0	121,2	141,9	133,5	156,0	97,4	85,7	95,7	111,5	143,0

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

În profil teritorial, cea mai mare pondere în totalul investițiilor financiare ale sectorului IMM din Republica Moldova aparține întreprinderilor din municipiul Chișinău (19895,9 mil. lei, sau 84,68% în anul 2018) (Tabelul 5; Tabelul 6).

Pe regiuni de dezvoltare investițiile totale ale sectorului IMM în anul 2018 au fost repartizate în felul următor: în regiunea Centru – 2017,7 mil.lei (sau 8,59%), în regiunea Nord – 920,43 mil.lei (sau 3,92%), în U.T.A Găgăuzia – 385,26 mil.lei (sau 1,64%). În regiunea Sud s-a înregistrat cea mai mică sumă a investițiilor financiare totale – 276,58 mil.lei (sau 1,18%) (Tabelul 5; Tabelul 6).

Tabelul 5

Investiții financiare în sectorul IMM, în profil teritorial, milioane lei

	Investiții financiare totale				Investiții financiare pe termen lung				Investiții financiare curente			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Republica Moldova	16520,48	19893,31	20820,12	23495,86	11213,62	13577,98	13825,99	15099,44	5306,86	6315,33	6994,13	8396,42
Municipiul Chișinău	13881,87	16942,38	17460,87	19895,90	9894,57	11933,41	11977,24	13186,21	3987,30	5008,97	5483,63	6709,69
Nord	824,62	820,82	913,11	920,43	479,42	453,20	489,81	491,71	345,20	367,62	423,30	428,72
inclusiv mun. Bălți	367,01	396,77	444,68	443,01	204,81	211,98	230,09	229,83	162,20	184,79	214,59	213,18
..Briceni	10,70	10,82	15,41	44,54	35,21	23,55	26,84	18,06	10,70	10,82	15,41	26,48
..Dondușeni	0,50	3,08	3,41	20,93	15,71	19,58	28,20	17,71	0,50	3,08	3,41	3,22
..Drochia	52,62	44,26	30,90	55,31	33,75	31,20	28,57	19,09	52,62	44,26	30,90	36,22
..Edineț	14,11	20,92	27,98	64,01	35,47	19,74	38,95	35,73	14,11	20,92	27,98	28,28
..Fălești	3,59	5,22	7,81	24,70	22,35	20,66	18,54	18,15	3,59	5,22	7,81	6,55
..Florești	7,90	15,51	11,77	68,35	40,60	15,16	26,42	52,13	7,90	15,51	11,77	16,22
..Glodeni	0,19	0,21	0,32	4,68	2,83	1,88	4,57	4,03	0,19	0,21	0,32	0,65
..Ocnița	4,08	3,39	19,10	40,39	15,00	23,92	23,02	20,00	4,08	3,39	19,10	20,39
..Rîșcani	6,81	6,34	6,34	41,85	26,22	33,16	36,86	33,89	6,81	6,34	6,34	7,96
..Sîngerei	23,89	17,48	17,60	22,87	5,48	9,68	10,99	9,84	23,89	17,48	17,60	13,03
..Soroca	58,58	55,57	68,02	89,78	41,98	42,67	16,77	33,22	58,58	55,57	68,02	56,56
Centru	1358,28	1620,68	1890,22	2017,70	542,35	856,35	997,61	1029,73	815,93	764,33	892,61	987,97
..Anenii Noi	118,83	75,04	86,64	425,29	43,50	295,11	316,94	324,43	118,83	75,04	86,64	100,86
..Călărași	19,67	20,64	21,31	39,18	10,77	12,56	13,40	13,03	19,67	20,64	21,31	26,15
..Criuleni	11,42	13,22	16,14	83,56	25,97	69,15	61,43	62,48	11,42	13,22	16,14	21,08
..Dubăsari	0,33	0,64	1,88	24,31	1,07	1,53	3,59	9,22	0,33	0,64	1,88	15,09
..Hîncești	55,47	62,42	141,24	222,18	85,91	92,69	104,42	102,78	55,47	62,42	141,24	119,40
..Ialoveni	89,49	56,34	127,52	303,75	111,69	153,88	149,05	157,28	89,49	56,34	127,52	146,47
..Nisporeni	57,87	55,49	19,58	47,21	47,90	8,69	33,69	32,61	57,87	55,49	19,58	14,60
..Orhei	380,43	372,56	359,30	447,41	109,99	105,55	102,66	91,09	380,43	372,56	359,30	356,32
..Rezina	10,32	16,38	15,38	43,69	6,03	5,47	31,88	30,55	10,32	16,38	15,38	13,14
..Strășeni	18,46	24,04	25,29	131,24	39,43	48,66	48,54	91,64	18,46	24,04	25,29	39,60
..Șoldănești	8,29	23,21	21,31	42,17	5,73	8,73	17,86	9,22	8,29	23,21	21,31	32,95
..Telenеști	11,96	9,99	19,21	16,27	16,22	6,16	4,26	3,27	11,96	9,99	19,21	13,00
..Ungheni	33,35	34,30	37,79	191,41	38,15	48,20	109,90	102,14	33,35	34,30	37,79	89,27
Sud	248,82	214,98	234,97	276,58	166,37	132,91	121,73	137,62	82,45	82,07	113,24	138,96
Basarabeasca	0,76	0,74	0,19	6,91	4,54	4,74	4,53	5,15	0,76	0,74	0,19	1,76
..Cahul	17,33	25,03	31,11	57,05	22,59	18,78	16,99	19,28	17,33	25,03	31,11	37,77
..Cantemir	0,54	0,80	9,14	29,20	9,89	12,32	14,98	16,95	0,54	0,80	9,14	12,25
..Căușeni	8,89	6,46	11,53	62,48	89,75	59,92	44,51	48,98	8,89	6,46	11,53	13,50
..Cimișlia	38,67	32,25	42,70	70,24	12,62	12,44	11,97	16,76	38,67	32,25	42,70	53,48
..Leova	0,20	0,11	1,64	2,94	0,47	0,52	0,36	0,40	0,20	0,11	1,64	2,54
..Stefan Voda	10,05	10,47	11,25	23,98	6,95	7,71	10,26	9,81	10,05	10,47	11,25	14,17
..Taraclia	5,97	6,23	5,67	23,76	19,56	16,46	18,16	20,29	5,97	6,23	5,67	3,47
UTA Gagăuzia	206,92	294,48	320,93	385,26	130,92	202,12	239,59	254,19	76,00	92,36	81,34	131,07

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [2].

În regiunea Nord, în anul 2018 cele mai mari investiții financiare totale au fost realizate de către întreprinderile sectorului IMM din mun. Bălți (443,01 mil.lei), precum și din raionul Soroca (89,78 mil.lei); cele mai puține – în raionul Glodeni (4,68 mil.lei). Printre raioanele cu cele mai mari investiții financiare din regiunea Centru pot fi menționate raioanele: Orhei (447,41 mil.lei), Anenii Noi (425,29 mil.lei), Ialoveni (303,75 mil.lei) și Hâncești (222,18 mil.lei); cu cele mai puține – Telenești (16,27 mil.lei) și Dubăsari (24,31 mil.lei). În regiunea Sud cele mai mari investiții financiare totale au fost realizate în raioanele Cimișlia (70,24 mil.lei), Căușeni (62,48 mil.lei) și Cahul (57,05 mil.lei); cele mai puține – în raioanele Leova (2,94 mil.lei) și Basarabeasca (6,91 mil.lei) (Tabelul 5).

Dacă comparăm investițiile financiare pe termen lung și cele curente, în regiunile de dezvoltare Nord, Centru, U.T.A. Gagauzia și mun. Chișinău, investițiile pe termen lung depășesc investițiile curente. Totodată, în regiunile Nord și Centru această depășire în anul 2018 este nesemnificativă, în mun. Chișinău și U.T.A. Gagauzia investițiile financiare pe termen lung depășesc investițiile financiare curente de 2 ori (Tabelul 6).

Tabelul 6

Structura investițiilor financiare în sectorul IMM, în profil teritorial, %

	Investiții financiare totale				Investiții financiare pe termen lung				Investiții financiare curente			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Republica Moldova	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mun. Chișinău	84,03	85,17	83,87	84,68	88,24	87,89	86,63	87,33	75,13	79,31	78,40	79,91
Nord	4,99	4,13	4,39	3,92	4,28	3,34	3,54	3,26	6,50	5,82	6,05	5,11
Centru	8,22	8,15	9,08	8,59	4,84	6,31	7,22	6,82	15,38	12,10	12,76	11,77
Sud	1,51	1,08	1,13	1,18	1,48	0,98	0,88	0,91	1,55	1,30	1,62	1,65
UTA Gagauzia	1,25	1,48	1,54	1,64	1,17	1,49	1,73	1,68	1,43	1,46	1,16	1,56

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [2].

În medie pe țară în sectorul IMM, în anii 2016-2018, s-a observat creșterea investițiilor financiare, atât pe termen lung, cât și curente. Dar, în profil teritorial schimbarea acestor indicatori a fost inegală. Astfel, în mun. Chișinău, în anul 2018 rata de creștere atât a investițiilor pe termen lung, cât și a celor curente s-a accelerat în comparație cu anul 2017 (Tabelul 7).

În ansamblu, în regiunile Nord și Centru, în anul 2018 în comparație cu anul 2017, investițiile pe termen lung și curente au crescut cu o rată de creștere diminuantă. Asupra acestui indicator a influențat descreșterea semnificativă a ratei de creștere a investițiilor financiare pe termen lung în astfel de raioane precum: în regiunea Nord – Dondușeni (62,8% în anul 2018 în comparație cu 144,0% în anul 2017), Drochia (66,8% în anul 2018 în comparație cu 91,6% în anul 2017), Briceni (67,3% în anul 2018 în comparație cu 114,0% în anul 2017), precum și scăderea a ratei de creștere a investițiilor financiare curente în astfel de raioane precum Sîngerei (74,0% în anul 2018 în comparație cu 100,7% în anul 2017), Fălești (83,9% în anul 2018 în comparație cu 149,6% în anul 2017) și Soroca (83,2% anul 2018 în comparație cu 122,4% în anul 2017). Și invers, în anul 2018 creșterea semnificativă a investițiilor financiare pe termen lung s-a înregistrat în astfel de raioane precum Florești (197,3%) și Soroca (198,1%), iar investițiilor financiare curente – în raioane Glodeni (203,1%) și Briceni (171,8%).

Printre raioanele din regiunea Centru, o creștere stabilă semnificativă a investițiilor financiare pe termen lung și curente în anii 2017-2018 au înregistrat două raioane: Dubăsari (256,8% și 802,7% respectiv) și Strășeni (188,8% și 156,6% respectiv).

Reducerea evidentă a investițiilor financiare pe termen lung pe fondul creșterii semnificative a investițiilor financiare curente s-a înregistrat în raioanele Șoldănești (în anul 2018 reducerea investițiilor pe termen lung a constituit 51,6%; creșterea investițiilor curente – 154,6%) și Ungheni (în anul 2018 respectiv 92,9% și 236,2%). Reducerea constantă atât a investițiilor financiare pe termen lung, cât și a celor curente în anul 2018 s-a înregistrat în raioanele Hâncești (respectiv 98,4% și 84,5%), Nisporeni (96,8% și 74,6%), Orhei (88,7% și 99,2%), Rezina (95,8% și 85,4%) și Telenești (76,8% și 67,7%) (Tabelul 7).

Tabelul 7

Evoluția investițiilor financiare în sectorul IMM în anii 2016-2018, în profil teritorial, %

	Investiții financiare totale			Investiții financiare pe termen lung			Investiții financiare curente		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Republica Moldova	120,4	104,7	112,9	121,1	101,8	109,2	119,0	110,7	120,0
Municipiul Chișinău	122,0	103,1	113,9	120,6	100,4	110,1	125,6	109,5	122,4
Nord	99,5	111,2	100,8	94,5	108,1	100,4	106,5	115,1	101,3
..Municipiul Bălți	108,1	112,1	99,6	103,5	108,5	99,9	113,9	116,1	99,3
..Briceni	74,9	122,9	289,0	66,9	114,0	67,3	101,1	142,4	171,8
..Dondușeni	139,8	139,5	613,8	124,6	144,0	62,8	616,0	110,7	94,4
..Drochia	87,4	78,8	179,0	92,4	91,6	66,8	84,1	69,8	117,2
..Edineț	82,0	164,6	228,8	55,7	197,3	91,7	148,3	133,7	101,1
..Fălești	99,8	101,8	316,3	92,4	89,7	97,9	145,4	149,6	83,9
..Florești	63,2	124,5	580,7	37,3	174,3	197,3	196,3	75,9	137,8
..Glodeni	69,2	234,0	1462,5	66,4	243,1	88,2	110,5	152,4	203,1
..Ocnița	143,1	154,2	211,5	159,5	96,2	86,9	83,1	563,4	106,8
..Rîșcani	119,6	109,4	660,1	126,5	111,2	91,9	93,1	100,0	125,6
..Sîngerei	92,5	105,3	129,9	176,6	113,5	89,5	73,2	100,7	74,0
..Soroca	97,7	86,3	132,0	101,6	39,3	198,1	94,9	122,4	83,2
Centru	119,3	116,6	106,7	157,9	116,5	103,2	93,7	116,8	110,7
..Anenii Noi	228,0	109,0	490,9	678,4	107,4	102,4	63,1	115,5	116,4
..Călărași	109,1	104,5	183,9	116,6	106,7	97,2	104,9	103,2	122,7
..Criuleni	220,3	94,2	517,7	266,3	88,8	101,7	115,8	122,1	130,6
..Dubăsari	155,0	252,1	1293,1	143,0	234,6	256,8	193,9	293,8	802,7
..Hîncești	109,7	158,4	157,3	107,9	112,7	98,4	112,5	226,3	84,5
..Ialoveni	104,5	131,6	238,2	137,8	96,9	105,5	63,0	226,3	114,9
..Nișporeni	60,7	83,0	241,1	18,1	387,7	96,8	95,9	35,3	74,6
..Orhei	97,5	96,6	124,5	96,0	97,3	88,7	97,9	96,4	99,2
..Rezina	133,6	216,3	284,1	90,7	582,8	95,8	158,7	93,9	85,4
..Strășeni	125,6	101,6	518,9	123,4	99,8	188,8	130,2	105,2	156,6
..Șoldănești	227,8	122,6	197,9	152,4	204,6	51,6	280,0	91,8	154,6
..Telenești	57,3	145,3	84,7	38,0	69,2	76,8	83,5	192,3	67,7
..Ungheni	115,4	179,0	506,5	126,3	228,0	92,9	102,8	110,2	236,2
Sud	86,4	109,3	117,7	79,9	91,6	113,1	99,5	138,0	122,7
..Basarabasca	103,4	86,1	3636,8	104,4	95,6	113,7	97,4	25,7	926,3
..Cahul	109,7	109,8	183,4	83,1	90,5	113,5	144,4	124,3	121,4
..Cantemir	125,8	183,8	319,5	124,6	121,6	113,2	148,1	1142,5	134,0
..Căușeni	67,3	84,4	541,9	66,8	74,3	110,0	72,7	178,5	117,1
..Cimișlia	87,1	122,3	164,5	98,6	96,2	140,0	83,4	132,4	125,2
..Leova	94,0	317,5	179,3	110,6	69,2	111,1	55,0	1490,9	154,9
..Ștefan Vodă	106,9	118,3	213,2	110,9	133,1	95,6	104,2	107,4	126,0
..Taraclia	88,9	105,0	419,0	84,2	110,3	111,7	104,4	91,0	61,2
U.T.A Gagăuzia	142,3	109,0	120,0	154,4	118,5	106,1	121,5	88,1	161,1

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [2].

În ansamblu, în regiunea Sud, în anul 2017, investițiile financiare pe termen lung ale întreprinderilor din sectorul IMM au crescut cu +13,1 p.p., iar investițiile financiare curente – cu +22,7 p.p. În majoritatea raioanelor din regiunea Sud, în anul 2018, s-a înregistrat creșterea atât a investițiilor financiare pe termen lung, cât și a celor curente.

În raionul Taraclia, investițiile financiare pe termen lung au crescut cu +11,7 p.p., iar investițiile financiare curente s-au redus cu -38,8 p.p. În raionul Ștefan-Vodă din regiunea Sud, în anul 2018, s-a înregistrat reducerea investițiilor financiare pe termen lung cu -4,4 p.p. și creșterea investițiilor financiare curente ale sectorului IMM cu +26,0 p.p. (Tabelul 7). În U.T.A Găgăuzia, în anul 2018, investițiile financiare pe termen lung și cele curente ale sectorului IMM au crescut, respectiv, cu +6,1 p.p. și +61,1 p.p. (Tabelul 7).

Investițiile financiare pe termen lung per 1 întreprindere a sectorului IMM au constituit, în medie pe Republica Moldova, 271,06 mii lei în anul 2018. În municipiul Chișinău acest indicator constituia 371,40 mii lei, în ansamblu pe regiunea Nord – 70,80 mii lei, în ansamblu pe regiunea Centru – 118,05 mii lei, în ansamblu pe regiunea Sud – 47,10 mii lei, în U.T.A Găgăuzia – 157,78 mii lei (Figura 3).

Investițiile financiare curente, în anul 2018, calculate per 1 întreprindere din sectorul IMM, au constituit în medie 150,73 mii lei. În municipiul Chișinău acest indicator însuma 188,98 mii lei, în ansamblu pe regiunea Nord – 61,73 mii lei, în ansamblu pe regiunea Centru – 113,26 mii lei, în ansamblu pe regiunea Sud – 47,56 mii lei, în U.T.A Găgăuzia – 81,36 mii lei (Figura 3).

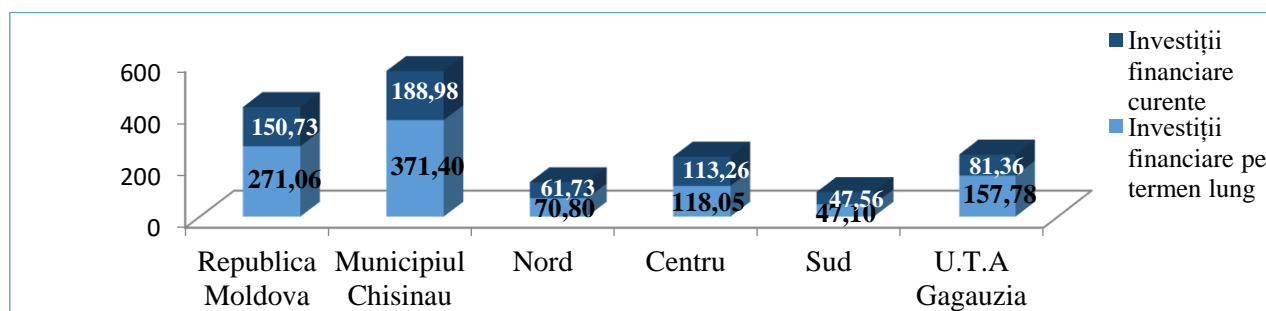

Figura 3. Investiții financiare per 1 întreprindere a sectorului IMM în anul 2018, în profil teritorial, mii lei
Sursa: Elaborată de autor în baza datelor [2].

Analiza indicatorului investițiilor financiare după genuri de activitate. De menționat, că din suma totală a investițiilor financiare ale sectorului IMM în Republica Moldova (23495,86 mil.lei) cea mai mare pondere revine întreprinderilor din comerț (activitatea economică „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor”): 5244,88 mil.lei sau 22,3%. O treime din totalul investițiilor financiare, în anul 2018, împreună a fost realizată de către întreprinderile din sectoarele: „Tranzacții imobiliare” (4697,84 mil.lei sau 20,0%) și „Activități financiare și asigurări” (3633,36 mil.lei sau 15,5%). Printre celelalte genuri de activitate ale IMM-urilor totalul investițiilor financiare a fost repartizat în felul următor: 6,7% sau 1566,97 mil.lei – „Transport și depozitare”, 6,1% – „Industria prelucrătoare” (1437,15 mil.lei); 5,7% sau 1341,21 mil.lei – „Construcții”; 5,4%, sau 1262,76 mil.lei – „Activități profesionale, științifice și tehnice”; 4,5% sau 1064,57 mil.lei – „Activități de cazare și alimentație publică”; 4,0% sau 936,27 mil.lei – „Agricultură, silvicultură și pescuit”; 3,2%, sau 748,79 mil.lei – „Activități de servicii administrative și activități de servicii suport”; 2,3% sau 533,47 mil.lei – „Sănătate și asistență socială”; 2,1% sau 482,41 mil.lei – „Industria extractivă”; 1,4% sau 330,0 mil.lei – „Informații și comunicații”. Fiecare di restul activităților economice în anul 2018 a înregistrat mai puțin de 0,5% din totalul investițiilor financiare (Tabelul 8; Tabelul 9).

Tabelul 8

Investiții financiare în sectorul IMM, pe activități economice, milioane lei

Activități economice	Investiții financiare totale				Investiții financiare pe termen lung				Investiții financiare curente			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
TOTAL pe activități	16520,48	19893,31	20820,12	23495,86	11213,62	13577,98	13825,99	15099,44	5306,86	6315,33	6994,13	8396,42
A00 agricultura, silvicultura și pescuit	590,9	856,6	831,46	936,27	405,14	598,97	492,5	549,36	185,76	257,63	338,96	386,91
B00 industria extractivă	396,83	534,15	500,19	482,41	343,04	491,91	441,01	447,02	53,79	42,24	59,18	35,39
C00 industria prelucrătoare	837,28	1046,64	1242,36	1437,15	520,88	639,47	716,29	720,53	316,4	407,17	526,07	716,62
D00 producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	26,8	32,83	35,25	31,66	24,24	28,49	31,15	24,91	2,56	4,34	4,1	6,75
E00 distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	28,38	8,13	9,02	10,28	4,19	4,45	4,73	4,73	24,19	3,68	4,29	5,55
F00 construcții	1138,24	1245,16	1041,31	1341,21	552,36	667,04	454,12	468,36	585,88	578,12	587,19	872,85
G00 comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	4286,39	5802,5	5450,26	5244,88	3017,55	3802,13	3681,99	3485,70	1268,84	2000,37	1768,27	1759,18
H00 transport și depozitare	601,84	1271,68	1370,22	1566,97	380,35	961,03	918,22	1000,74	221,49	310,65	452	566,23
I00 activități de cazare și alimentație publică	1123,12	886,74	873	1064,57	856,18	856,4	803,21	991,61	266,94	30,34	69,79	72,96
J00 informații și comunicații	311,55	312,93	392,64	330,00	198,28	192,64	220,2	213,38	113,27	120,29	172,44	116,62
K00 activități financiare și asigurări	2234,26	2596,36	3119,22	3633,36	1580,9	1724,57	1993,42	2276,64	653,36	871,79	1125,8	1356,72
L00 tranzacții imobiliare	3053,04	3293,72	3496,44	4697,84	2080,97	2314,79	2491,26	3176,90	972,07	978,93	1005,18	1520,94
M00 activități profesionale, științifice și tehnice	896,73	845,32	1239,49	1262,76	458,33	415,44	704,68	730,77	438,4	429,88	534,81	531,99
N00 activități de servicii administrative și activități de servicii suport	460,36	549,72	579,74	748,79	389,97	411,37	392,55	424,12	70,39	138,35	187,19	324,67
O00 administrație publică și aparare; asigurări sociale obligatorii
P00 învățământ	56,09	73,04	89,38	95,27	11,18	25,46	30,25	42,14	44,91	47,58	59,13	53,13
Q00 sănătate și asistență socială	400,17	459,71	468,47	533,47	342,27	401,37	408,43	491,94	57,9	58,34	60,04	41,53
R00 arta, activități de recreere și de agrement	66,75	67,76	59	56,42	42,12	37,01	35,87	42,00	24,63	30,75	23,13	14,42
S00 alte activități de servicii	9,23	10,33	22,68	22,59	5,65	5,44	6,1	8,61	3,58	4,89	16,58	13,98

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

Practic, în cadrul tuturor genurilor de activități economice suma investițiilor financiare pe termen lung în anul 2018 depășește suma investițiilor curente (Tabelul 8). Cea mai mare depășire s-a înregistrat în cadrul activităților economice, precum „Activități de cazare și alimentație publică” (investițiile pe termen lung au depășit pe cele curente aproximativ de 13 ori și au constituit 991,61 mil. lei și 72,96 mil. lei respectiv); „Industria extractivă” (depășire de 12,6 ori: 447,02 mil. lei și 35,39 mil. lei respectiv); „Sănătate și asistența socială” (depășire de 11,8 ori: 491,94 mil. lei și 41,53 mil. lei respectiv). Doar în cadrul a patru genuri de activitate a IMM-urilor investițiile financiare curente au depășit investițiile financiare pe termen lung în anul 2018: „Construcții” (872,85 mil. lei investiții curente comparativ cu 468,36 mil. lei investiții pe termen lung) „Învățământ” (53,13 mil. lei investiții curente în comparație cu 42,14 mil. lei investiții pe termen lung), „Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare” (5,55 mil. lei investiții curente în comparație cu 4,73 mil. lei investiții pe termen lung) și „Alte activități de servicii” (13,98 mil. lei investiții curente în comparație cu 8,61 mil. lei investiții pe termen lung) (Tabelul 8).

Tabelul 9

Structura investițiilor financiare în sectorul IMM, pe activități economice, %

Activități economice	Investiții financiare totale				Investiții financiare pe termen lung				Investiții financiare curente			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
TOTAL pe activități	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A00 agricultura, silvicultura și pescuit	3,6	4,3	4,0	4,0	3,6	4,4	3,6	3,6	3,5	4,1	4,9	4,6
B00 industria extractivă	2,4	2,7	2,4	2,1	3,1	3,6	3,2	3,0	1,0	0,7	0,9	0,4
C00 industria prelucrătoare	5,1	5,3	6,0	6,1	4,7	4,7	5,2	4,8	6,0	6,5	7,5	8,5
D00 producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apa caldă și aer condiționat	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
E00 distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,1	0,1	0,1
F00 construcții	6,9	6,3	5,0	5,7	4,9	4,9	3,3	3,1	11,0	9,2	8,4	10,4
G00 comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	25,9	29,2	26,2	22,3	26,9	28,0	26,6	23,1	23,9	31,7	25,3	21,0
H00 transport și depozitare	3,6	6,4	6,6	6,7	3,4	7,1	6,6	6,6	4,2	4,9	6,5	6,7
I00 activități de cazare și alimentație publică	6,8	4,5	4,2	4,5	7,6	6,3	5,8	6,6	5,0	0,5	1,0	0,9
J00 informații și comunicații	1,9	1,6	1,9	1,4	1,8	1,4	1,6	1,4	2,1	1,9	2,5	1,4
K00 activități financiare și asigurări	13,5	13,1	15,0	15,5	14,1	12,7	14,4	15,1	12,3	13,8	16,1	16,2
L00 tranzacții imobiliare	18,5	16,6	16,8	20,0	18,6	17,1	18,0	21,0	18,3	15,5	14,4	18,1
M00 activități profesionale, științifice și tehnice	5,4	4,2	6,0	5,4	4,1	3,1	5,1	4,8	8,3	6,8	7,7	6,3
N00 activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2,8	2,8	2,8	3,2	3,5	3,0	2,8	2,8	1,3	2,2	2,7	3,9
O00 administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii
P00 învățământ	0,3	0,4	0,4	0,4	0,1	0,2	0,2	0,3	0,9	0,8	0,9	0,6
Q00 sănătate și asistența socială	2,4	2,3	2,3	2,3	3,1	3,0	3,0	3,3	1,1	0,9	0,9	0,5
R00 arta, activități de recreere și de agrement	0,4	0,3	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,3	0,2
S00 alte activități de servicii	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

În anul 2018 două treimi din activitățile economice analizate din sectorul IMM au înregistrat creșterea investițiilor financiare totale (Tabelul 10). Rate ridicate de creștere a investițiilor financiare totale au fost înregistrate în „Tranzacții imobiliare” (134,4%), „Activități de servicii administrative și activități de servicii suport” (129,2%), „Construcții” (128,8%), „Activități de cazare și alimentație publică” (121,9%). Dimpotrivă, reducerea investițiilor financiare totale ale sectorului IMM în anul 2018 în comparație cu anul 2017 au înregistrat activitățile: „Informații și comunicații” (cu -16,0 p.p.), „Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” (cu -10,2 p.p.), „Arta, activități de recreere și de agrement” (cu -4,4 p.p.), „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor” (cu -3,8 p.p.), „Industria extractivă” (cu -3,6 p.p.) (Tabelul 10).

Tabelul 10

Evoluția investițiilor financiare în sectorul IMM în 2016-2018, pe activități economice, %

Activități economice	Investiții financiare totale			Investiții financiare pe termen lung			Investiții financiare curente		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
TOTAL pe activități	120,4	104,7	112,9	121,1	101,8	109,2	119,0	110,7	120,0
A00 agricultura, silvicultura și pescuit	145,0	97,1	112,6	147,8	82,2	111,5	138,7	131,6	114,1
B00 industria extractivă	134,6	93,6	96,4	143,4	89,7	101,4	78,5	140,1	59,8
C00 industria prelucrătoare	125,0	118,7	115,7	122,8	112,0	100,6	128,7	129,2	136,2
D00 producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	122,5	107,4	89,8	117,5	109,3	80,0	169,5	94,5	164,6
E00 distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	28,6	110,9	114,0	106,2	106,3	100,0	15,2	116,6	129,4
F00 construcții	109,4	83,6	128,8	120,8	68,1	103,1	98,7	101,6	148,6
G00 comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	135,4	93,9	96,2	126,0	96,8	94,7	157,7	88,4	99,5
H00 transport și depozitare	211,3	107,7	114,4	252,7	95,5	109,0	140,3	145,5	125,3
I00 activități de cazare și alimentație publică	79,0	98,5	121,9	100,0	93,8	123,5	11,4	230,0	104,5
J00 informații și comunicații	100,4	125,5	84,0	97,2	114,3	96,9	106,2	143,4	67,6
K00 activități financiare și asigurări	116,2	120,1	116,5	109,1	115,6	114,2	133,4	129,1	120,5
L00 tranzacții imobiliare	107,9	106,2	134,4	111,2	107,6	127,5	100,7	102,7	151,3
M00 activități profesionale, științifice și tehnice	94,3	146,6	101,9	90,6	169,6	103,7	98,1	124,4	99,5
N00 activități de servicii administrative și activități de servicii suport	119,4	105,5	129,2	105,5	95,4	108,0	196,5	135,3	173,4
O00 administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii
P00 învățământ	130,2	122,4	106,6	227,7	118,8	139,3	105,9	124,3	89,9
Q00 sănătate și asistență socială	114,9	101,9	113,9	117,3	101,8	120,4	100,8	102,9	69,2
R00 arta, activități de recreere și de agrement	101,5	87,1	95,6	87,9	96,9	117,1	124,8	75,2	62,3
S00 alte activități de servicii	111,9	219,6	99,6	96,3	112,1	141,1	136,6	339,1	84,3

Sursa: Calculat de autor în baza datelor [1].

Dacă analizăm separat evoluția investițiilor financiare curente și pe termen lung, doar două activități au înregistrat reducerea concomitentă a acestora: „Informații și comunicații” (investiții pe termen lung cu -3,1 p.p., curente – cu -32,4 p.p.) și „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor” (cu -5,3 p.p. și -0,5 p.p. respectiv). În același timp, creștere concomitentă a investițiilor pe termen lung și curente pentru anul 2018 s-a înregistrat în „Agricultura, silvicultura și pescuit” (investiții pe termen lung cu +11,5 p.p., curente – cu +14,1 p.p.), în „Industria prelucrătoare” (investiții pe termen lung cu +0,6 p.p., curente – cu +36,2 p.p.), „Construcții” (cu +3,1 p.p. și +48,6 p.p. respectiv); „Transport și depozitare” (cu +9,0 p.p. și +25,3 p.p. respectiv), „Activități de cazare și alimentație publică” (cu +23,5 p.p. și +4,5 p.p. respectiv), „Activități financiare și asigurări” (cu +14,2 p.p. și +20,5 p.p. respectiv), „Tranzacții imobiliare” (cu +27,5 p.p. și +51,3 p.p. respectiv), „Activități de servicii administrative și activități de servicii suport” (cu +8,0 p.p. și +73,4 p.p. respectiv) (Tabelul 10). De remarcat faptul, că investițiile financiare curente în majoritatea tipurilor de activități din cadrul întreprinderilor sectorului IMM, în anul 2018 au crescut cu rate mai ridicate decât investițiile financiare pe termen lung.

Dacă examinăm suma investițiilor financiare pe termen lung și curente, calculate per 1 întreprindere din sectorul IMM în diverse gemuri de activitate, este de remarcat faptul, că în anul 2018 cea mai mare valoare a indicatorilor s-a înregistrat în industria extractivă (3955,9 mii lei investiții pe termen lung, ceea ce aproximativ de 14,5 ori depășește valoarea medie a acestui indicator pe întreg sectorul IMM, și 313,2 mii lei investiții curente, care de 2 ori depășește valoarea medie) și activități financiare și asigurări (1918,0 mii lei investiții pe

termen lung, care sunt de 7 ori mai mari decât valoarea medie a acestui indicator pe sectorul IMM, și 1143,0 mii lei investiții curente, care sunt de 7,6 ori mai mari decât valoarea medie) (Figura 4).

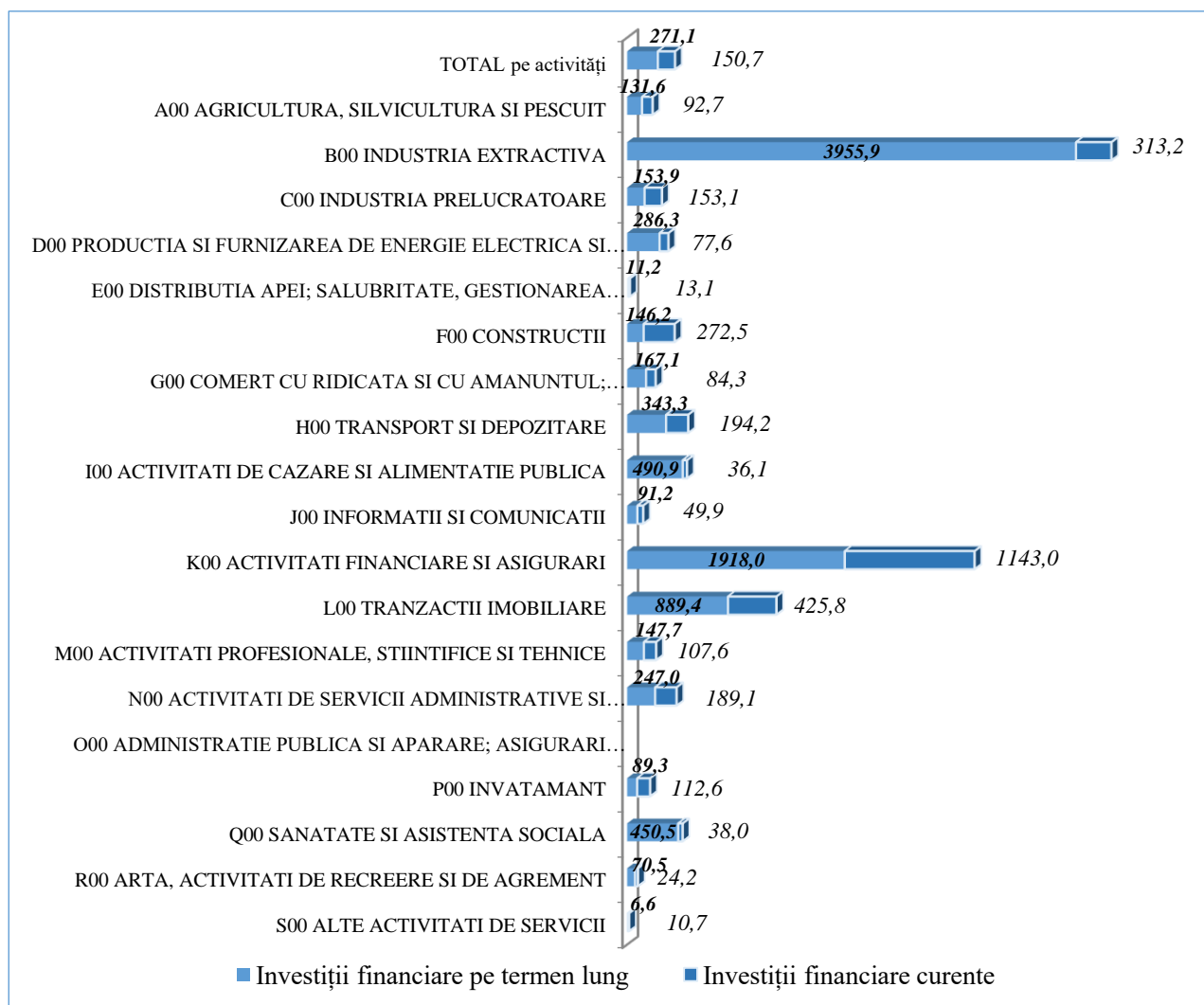

Figura 4. Investiții financiare per 1 întreprindere în sectorul IMM în anul 2018, pe activități economice, mii lei

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor [1].

De asemenea, valori înalte ale indicatorilor privind investițiile financiare pe termen lung și curente, calculate per 1 întreprindere din sectorul IMM, concomitent, s-au obținut în „Tranzacții imobiliare” (889,4 mii lei investiții pe termen lung și 425,8 mii lei investiții curente) (Figura 4).

Concluzii

1) Investițiile financiare totale (curente și pe termen lung) în sectorul IMM, în anul 2018, au constituit 23495,86 mil. lei, dintre care 58,1% revin microîntreprinderilor, 23,9% – întreprinderilor mici și 18,1% – întreprinderilor mijlocii.

2) Din suma totală a investițiilor financiare ale sectorului IMM investițiile pe termen lung depășeau investițiile curente. Totodată, cu cât este mai mică mărimea întreprinderii, cu atât mai mare este decalajul indicatorilor respectivi în favoarea investițiilor financiare pe termen lung.

3) În anul 2018, evoluția schimbării investițiilor financiare curente și pe termen lung în medie pe sectorul IMM a fost pozitivă, în mare parte, datorită ratelor ridicate de creștere a investițiilor pe termen lung în cadrul întreprinderilor mici și a investițiilor curente în cadrul întreprinderilor mijlocii.

4) Suma investițiilor financiare totale, calculată per 1 întreprindere, depinde direct de mărimea întreprinderii: în medie în cadrul unei microîntreprinderi în anul 2018 aceasta era de 2,5 ori mai mică, decât în cadrul unei întreprinderi mici și de 11 ori mai mică decât în cadrul unei întreprinderi mijlocii. Însă, la calcularea cuantumului investițiilor financiare per 1 angajat s-a dovedit, că în cadrul unei microîntreprinderi în anul 2018

aceasta a constituit cea mai mare valoare – de 2,5 ori, depășind acest indicator din cadrul întreprinderilor mici, și de 2,8 ori – din cadrul celor mijlocii.

5) În profil teritorial ponderea cea mai mare a investițiilor financiare totale ale sectorului IMM în anul 2018 s-a realizat în cadrul întreprinderilor din mun. Chișinău (84,68%).

6) Investițiile financiare pe termen lung depășesc cele curente în regiunile Nord, Centru și Sud nesemnificativ, iar în mun. Chișinău și UTA Găgăuzia – aproape de 2 ori.

7) Pe activități economice, ponderea cea mai mare a investițiilor financiare totale ale sectorului IMM a înregistrat-o Comerțul (22,3%). O treime din totalul investițiilor financiare în anul 2018 împreună au înregistrat-o două activități: „Tranzacții imobiliare” (20,0%) și „Activități financiare și asigurări” (15,5%).

8) Cea mai mare depășire a investițiilor financiare pe termen lung asupra celor curente s-a înregistrat în așa activități economice, ca: „Activități de cazare și alimentație publică” (aproape de 13,6 ori); „Industria extractivă” (depășire de 12,6 ori); „Sănătate și asistența socială” (depășire de 11,9 ori); „Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” (depășire de 3,4 ori).

Referințe bibliografice

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Activitatea și poziția financiară a agenților economici după mărime și activități economice, 2015-2018 [citat 01.09.2019]. Disponibil: http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__24%20ANT__ANT030/ANT030060.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
2. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Activitatea și poziția financiară a agenților economici după mărime, în profil teritorial, 2015-2018 [citat 01.09.2019]. Disponibil: http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__24%20ANT__ANT030/ANT030070reg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
3. Standardele Naționale de Contabilitate. 2016 [citat 29.09.2019]. Disponibil: <https://monitorul.fisc.md/NAS/standardele-nationale-de-contabilitate.html>

Recomandat spre publicare: 23.12.2020